





سوالات کنکور: فصل ۳ دهم

۱- یک پمپ آب در هر ساعت ۲۵۲ تن آب را تا ارتفاع ۱۲ متر بالا می‌کشد. اگر بازده پمپ ۸۰ درصد باشد، توان پمپ چند کیلووات است؟ ( $g = 10 \frac{m}{s^2}$ )

۱۰/۵ (۴)

۸/۴ (۳)

۸ (۲)

۷/۵ (۱)

(آسان - محاسباتی - ۱۰۰۳) (کنکور داخل ۹۸)

پاسخ: گزینه ۴



نکته:

۱- در بالابرها مانند پمپ آب یا آسانسور، انرژی مصرفی، انرژی الکتریکی می‌باشد و کار مفید خروجی نیز  $mgh$  می‌باشد و می‌توان نوشت:

$$\text{بازده} = Ra = \frac{W_{\text{مفیدخروجی}}}{E_{\text{مصرفی}}} = \frac{mgh}{P \times t}$$

$h$ : میزان تغییر ارتفاع جسم  $m$ : جرمی که بالابر آن را بالا می‌برد

۲- اگر پمپ آبی  $m$  کیلوگرم آب را از عمق چاهی به اندازه  $h$  بالا آورده و سپس آن را با تندی  $v$  پمپاژ کند در این صورت کار مفید پمپ از رابطه زیر به دست می‌آید:

$$W_{\text{مفیدخروجی}} = mgh + \frac{1}{2}mv^2$$

پاسخ تشریحی:

پمپ آب، انرژی پتانسیل آب را افزایش می‌دهد:

$$\%Ra = \frac{mg\Delta h}{P\Delta t} \times 100 \rightarrow 80 = \frac{252 \times 10^3 \times 10 \times 12 \times 100}{P \times 3600} \rightarrow P = 10500 \text{ W} = 10.5 \text{ kW}$$

گروه آموزشی ماز

۲- نیروی  $\vec{F} = (30\text{N})\vec{i} + (40\text{N})\vec{j}$  به جسمی به جرم  $5\text{kg}$  وارد می‌شود و آن را روی سطح افقی به اندازه  $\vec{\Delta x} = (6\text{m})\vec{i}$  جابه‌جا می‌کند. کار نیروی  $\vec{F}$  در این جابه‌جایی چند ژول است؟

۴۲۰ (۴)

۳۰۰ (۳)

۲۴۰ (۲)

۱۸۰ (۱)

(آسان - مفهومی / محاسباتی - ۱۰۰۳) (کنکور داخل ۹۸)

پاسخ: گزینه ۱



نکته:

۱- کار نیروی ثابت  $F$  برابر است با:

$$W_F = Fd \cos \theta$$

۲- اگر زاویه بین  $F$  و  $d$  برابر با  $90^\circ$  باشد، نیروی  $F$  کاری انجام نمی‌دهد. اگر  $0^\circ \leq \theta < 90^\circ$  باشد، کار نیروی  $F$  مثبت است و اگر  $90^\circ < \theta \leq 180^\circ$  باشد، کار نیروی  $F$  منفی است.

پاسخ تشریحی:

جابه‌جایی در راستای  $\vec{i}$  است، پس مؤلفه  $\vec{j}$  از نیرو کاری انجام نمی‌دهد فقط کافی است مؤلفه  $\vec{i}$  نیرو را در نظر بگیریم.

$$W_F = F_x d \cos 0 = 30 \times 6 \times 1 = 180 \text{ J}$$

گروه آموزشی ماز

۳- برای اینکه سرعت وزنه‌ای با جرم معین از صفر به  $V$  برسد، باید کار  $W_1$  روی آن انجام شود و برای اینکه سرعت این وزنه از  $V$  به  $3V$  برسد، باید

کار  $W_2$  روی آن انجام شود، نسبت  $\frac{W_2}{W_1}$  چقدر است؟

۹ (۴)

۸ (۳)

۳ (۲)

۲ (۱)

(متوسط - محاسباتی - ۱۰۰۳) (کنکور خارج ۹۸)

پاسخ: گزینه ۳

قضیه کار و انرژی بیان می‌کند که کار کل انجام شده روی جسم با تغییرات انرژی جنبشی برابر است:

$$W_t = K_2 - K_1 = \frac{1}{2}m(v_2^2 - v_1^2) \rightarrow \frac{W_t'}{W_t} = \frac{K_2' - K_1'}{K_2 - K_1} = \frac{m'(v_2'^2 - v_1'^2)}{m(v_2^2 - v_1^2)}$$





پاسخ تشریحی:

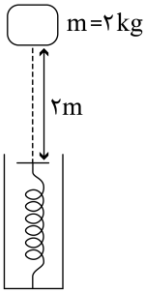
با استفاده از قضیه کار و انرژی جنبشی می توان نوشت:

$$\frac{W_2}{W_1} = \frac{m((3v)^2 - v^2)}{m(v^2 - 0)} = \frac{8v^2}{v^2} = 8$$

گروه آموزشی ماز

۴- مطابق شکل زیر، وزنه‌ای به جرم ۲ کیلوگرم را با سرعت اولیه  $2 \frac{m}{s}$  از ۲ متری بالای یک فنر قائم، به سمت فنر پرتاب می کنیم. اگر از جرم فنر و

مقاومت هوا صرف نظر کنیم و بیشینه انرژی ذخیره شده در فنر ۴۶ J باشد، بیشینه تراکم طول فنر چند سانتی متر است؟  $(g = 10 \frac{m}{s^2})$



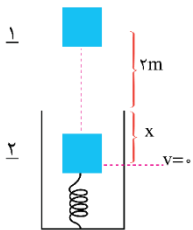
- ۱/۳ (۱)
- ۵ (۲)
- ۸ (۳)
- ۱۰ (۴)

(متوسط - مفهومی/محاسباتی - ۱۰۰۳) (کنکور داخل ۹۹)

پاسخ: گزینه ۴

در صورت عدم وجود نیروهای اتلافی، انرژی مکانیکی پایسته می ماند:

$$E_1 = E_2 \rightarrow K_1 + U_1 + U_{\text{فنر}} = K_2 + U_2 + U_{\text{فنر}}$$



بیشینه انرژی پتانسیل فنر زمانی است که بیشترین فشردگی فنر را داریم و جسم متوقف شده است:

چون اتلاف نداریم، از پایستگی انرژی استفاده می کنیم:

$$E_1 = E_2 \rightarrow K_1 + U_1 + U_{\text{فنر}} = K_2 + U_2 + U_{\text{فنر}}$$

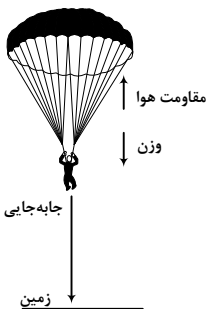
$$\rightarrow \frac{1}{2}mv_1^2 + mgh = U_{\text{فنر}}$$

$$\rightarrow \frac{1}{2} \times 2 \times 2^2 + 2 \times 10 \times (2 + x) = 46 \rightarrow x = 0.1 \text{ m} = 10 \text{ cm}$$

گروه آموزشی ماز

۵- چتر بازی به جرم کل ۱۰۰ kg از بالونی در ارتفاع ۵۰۰ متر از سطح زمین با سرعتی به بزرگی  $1/5 \frac{m}{s}$  به بیرون بالون می پرد. اگر او با سرعتی به بزرگی

$4/5 \frac{m}{s}$  به زمین برسد، کار نیروی مقاومت هوا روی چتر باز در طول مسیر سقوط چند کیلوژول است؟  $(g = 10 \frac{m}{s^2})$



- ۹۰۰ (۱)
- ۵۰۰/۹ (۲)
- ۵۰۰ (۳)
- ۴۹۹/۱ (۴)



(متوسط - محاسباتی - ۱۰۰۳) (کنکور خارج ۹۹)

پاسخ: گزینه ۴ منبع: آزمون وی ای پی

قضیه کار و انرژی:

$$W_t = W_1 + W_2 + \dots = K_2 - K_1 = \frac{1}{2} m (v_2^2 - v_1^2)$$

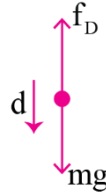
پاسخ تشریحی:

در حرکت چترباز، دو نیروی وزن و مقاومت هوا به او وارد می‌شود:

$$W_t = W_{mg} + W_{f_D} = \frac{1}{2} m (V_2^2 - V_1^2)$$

$$\rightarrow 100 \times 10 \times 500 \times \cos 0 + W_{f_D} = \frac{1}{2} \times 100 \times (4/5^2 - 1/5^2)$$

$$\rightarrow W_{f_D} = -499100 = -499/1 \text{ kJ}$$



گروه آموزشی ماز

۶- یک ماشین بالابر، برای بالا بردن وزنه‌ای به جرم  $50 \text{ kg}$  تا ارتفاع معینی از سطح زمین  $2000 \text{ J}$  انرژی مصرف می‌کند. اگر این وزنه از ارتفاع فوق بدون

سرعت اولیه در شرایط خلأ رها شود، با تندی  $8 \frac{\text{m}}{\text{s}}$  به زمین می‌رسد. بازده این ماشین چند درصد است؟ ( $g = 10 \frac{\text{N}}{\text{kg}}$ )

۸۰ (۴)

۷۵ (۳)

۶۰ (۲)

۵۵ (۱)

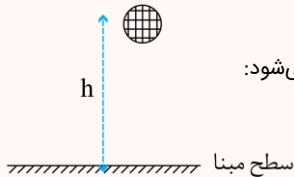
(آسان - محاسباتی - ۱۰۰۳) (کنکور داخل ۱۴۰۰)

پاسخ: گزینه ۴

انرژی پتانسیل گرانشی

انرژی پتانسیل گرانشی سامانه جسم - زمین برای جسمی به جرم  $m$  که در ارتفاع  $h$  از سطح زمین قرار دارد از رابطه زیر حساب می‌شود:

$$U = mgh \quad (\text{J})$$



بازده:

هنگامی که سامانه‌ای را می‌سازیم تا برایمان کار انجام دهد، همیشه بخشی از انرژی ورودی به سامانه و یا کار کل داده شده به سامانه به صورت‌های ناخواسته (انرژی تلف شده و یا کار غیرمفید) در می‌آید و بقیه آن به انرژی خروجی (یا کارمفید) تبدیل می‌شود. بازده (راندمان) یک سامانه برحسب درصد از رابطه زیر به دست می‌آید:

$$\text{درصد بازده} = \frac{\text{انرژی خروجی}}{\text{انرژی ورودی}} \times 100 = \frac{\text{کارمفید}}{\text{کار کل}} \times 100$$

پاسخ تشریحی:

انرژی جنبشی جسم هنگام برخورد به زمین برابر است با:

$$K = \frac{1}{2} mv^2 = \frac{1}{2} \times 50 \times 8^2 = 1600 \text{ J}$$

با توجه به پایستگی انرژی، می‌توان گفت که این انرژی، همان انرژی است که بالابر به جسم داده است، بنابراین بازده برابر است با:

$$\text{بازده} = \frac{\text{کار مفید}}{\text{کار کل}} \times 100 = \frac{1600}{2000} \times 100 = 80\%$$

گروه آموزشی ماز

۷- اگر تندی جسمی در یک مسیر ثابت بماند، کدام موارد الزاماً درست است؟

(الف) کار نیروی خالص وارد بر جسم صفر است.

(ب) انرژی مکانیکی جسم ثابت می‌ماند.

(پ) نیروی خالص وارد بر جسم صفر است.

(۴) ب و پ

(۳) الف و ب

(۲) پ

(۱) الف





(متوسط - مفهومی - ۱۰۰۳) (کنکور خارج ۱۴۰۰)

پاسخ: گزینه ۱

قضیه کار- انرژی جنبشی:

گفتم که کار کل نیروها را می‌توان با یافتن کار نیروی هم حساب کرد.

$$W_T = K_f - K_i \Rightarrow W_T = \frac{1}{2} m (v_f^2 - v_i^2)$$

پس کار کل انجام شده بر روی یک جسم برابر با تغییر انرژی جنبشی جسم است.

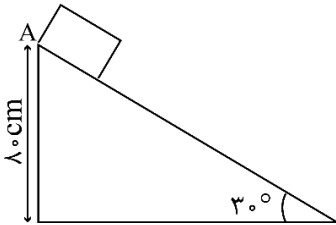
با کمک قضیه کار و انرژی جنبشی در مورد انرژی مکانیکی یا انرژی پتانسیل نمی‌توان اظهار نظر کرد.

پاسخ تشریحی:

مطابق قضیه کار و انرژی جنبشی، اگر تندی جسمی ثابت باشد، کار خالص انجام شده روی آن صفر است. دقت کنید که از ثابت ماندن تندی نمی‌توان در مورد انرژی مکانیکی و یا نیروی خالص وارد بر جسم اظهار نظر کرد و عبارت‌های (ب) و (پ) می‌توانند درست یا نادرست باشند، بنابراین فقط عبارت (الف) الزاماً صحیح است.

گروه آموزشی ماز

۸- در شکل زیر، جسمی به جرم ۵۰۰ گرم را از نقطه A رها می‌کنیم. جسم می‌لغزد و با تندی  $3 \frac{m}{s}$  به سطح افقی می‌رسد. کار نیروی وزن و کار نیروی اصطکاک، در این جابه‌جایی، به ترتیب چند ژول است؟ ( $g = 10 \frac{m}{s^2}$ )



اصطکاک، در این جابه‌جایی، به ترتیب چند ژول است؟ ( $g = 10 \frac{m}{s^2}$ )

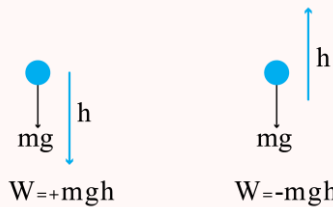
- ۱) ۴ و -۱/۷۵
- ۲) ۴ و -۲/۲۵
- ۳) ۸ و -۵/۷۵
- ۴) ۸ و -۶/۲۵

(متوسط - محاسباتی - ۱۰۰۳) (کنکور داخل ۱۴۰۱)

پاسخ: گزینه ۱

کار نیروی وزن:

برای محاسبه کار نیروی وزن، کافی است که فقط جابه‌جایی جسم در راستای قائم را در نظر بگیریم. اگر جسم به اندازه h پایین بیاید، کار نیروی وزن برابر  $W_{mg} = mgh$  است و اگر به اندازه h بالا برود، کار نیروی وزن برابر  $W_{mg} = -mgh$  خواهد بود.



مثال:



کار نیروی وزن در جابه‌جایی جسم از A تا B چند ژول است؟ ( $g = 10 \frac{N}{kg}$ )

جسم به اندازه ۴ متر پایین آمده است، بنابراین داریم:

$$W = +mgh = +2 \times 10 \times 4 = 80 \text{ J}$$

کار نیروی وزن به مسیر جابه‌جایی جسم وابسته نیست و فقط به این که جسم چقدر بالا یا پایین رفته است، ربط دارد.

قضیه کار و انرژی جنبشی

۱- مطابق قضیه کار و انرژی جنبشی، کار کل انجام شده روی یک جسم برابر تغییرات انرژی جنبشی آن است.

$$W_{\text{ج}} = \Delta K = \frac{1}{2} m (v_f^2 - v_i^2)$$

۲- مطابق رابطه فوق، اگر کار کل انجام شده روی یک جسم صفر باشد، تندی حرکت و انرژی جنبشی آن ثابت می‌ماند. اگر کار کل مثبت باشد، تندی و انرژی جنبشی افزایش می‌یابند و اگر کار کل منفی باشد، تندی و انرژی جنبشی کاهش می‌یابند.

۳- دقت کنید کار کل انجام شده روی جسم به طور مستقیم اطلاعاتی در مورد انرژی پتانسیل و انرژی مکانیکی جسم به ما نمی‌دهد.



پاسخ تشریحی:

از قضیه کار و انرژی جنبشی استفاده می کنیم:

$$W_{mg} = mgh = 0.5 \times 10 \times 0.8 = 4J$$

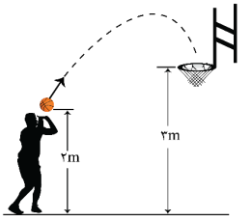
$$W_t = \Delta K \rightarrow W_{mg} + W_{f_k} = \frac{1}{2}m(v^2 - v_0^2)$$

$$4 + W_{f_k} = \frac{1}{2} \times \frac{500}{1000} \times (3^2 - 0^2) \rightarrow 4 + W_{f_k} = 2.25 \rightarrow W_{f_k} = -1.75J$$

گروه آموزشی ماز

۹- در شکل زیر، توپ با تندی اولیه  $8 \frac{m}{s}$  پرتاب می شود. اگر کار نیروی مقاومت هوا تا رسیدن توپ به سبد،  $\frac{1}{8} K_0$  باشد، تندی توپ در لحظه ورود

به سبد، چند متر بر ثانیه است؟ ( $K_0$  انرژی جنبشی اولیه و  $g = 10 \frac{m}{s^2}$  است).



- ۱)  $2\sqrt{2}$
- ۲)  $4\sqrt{2}$
- ۳) ۵
- ۴) ۶

(متوسط - مفهومی / محاسباتی - ۱۰۰۳) (کنکور داخل ۱۴۰۱)

پاسخ: گزینه ۴

انرژی جنبشی:

انرژی وابسته به حرکت جسم را انرژی جنبشی و یا انرژی حرکتی می گویند که یک کمیت نرده ای و همیشه مثبت است و به جهت حرکت جسم بستگی ندارد.

$$K = \frac{1}{2}mv^2 (J)$$

$K$ : انرژی جنبشی

$v$ : تندی جسم ( $\frac{m}{s}$ )

$m$ : جرم جسم (kg)

اگر بحث مقایسه بود و خواستن انرژی جنبشی یا تندی دو تا جسم رو مقایسه کنیم، چه کاری باید انجام بدیم؟

$$\frac{K_2}{K_1} = \frac{m_2}{m_1} \times \left(\frac{v_2}{v_1}\right)^2$$

فرمول مقایسه انرژی جنبشی دو جسم:

پاسخ تشریحی:

کار نیروی مقاومت هوا رو با  $W_f$  نشان می دهیم و از قضیه کار و انرژی جنبشی کمک می گیریم.

$$K_0 = \frac{1}{2}mv_0^2 = \frac{1}{2}m \times 8^2 = 32m \rightarrow W_f = -\frac{1}{8}K_0 = -4m$$

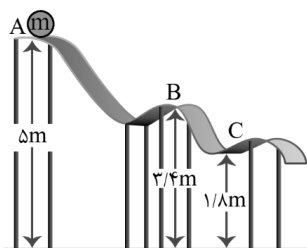
$$W_t = \Delta K \rightarrow W_{mg} + W_f = K - K_0$$

$$-mg\Delta h + W_f = \frac{1}{2}mv^2 - 32m \quad (\text{در حرکت رو به بالا } W_{mg} < 0 \text{ است.})$$

$$-m \times 10 \times (3 - 2) - 4m = \frac{1}{2}mv^2 - 32m \rightarrow v^2 = 36 \rightarrow v = 6 \frac{m}{s}$$

گروه آموزشی ماز

۱۰- جسمی به جرم  $m$  روی سطح بدون اصطکاکی مطابق شکل زیر، از نقطه  $A$  رها می شود. تندی جسم در نقطه  $C$ ، چند برابر تندی آن در نقطه  $B$  است؟



است؟

- ۱) ۲
- ۲)  $\frac{\sqrt{17}}{3}$
- ۳)  $\sqrt{2}$
- ۴)  $\frac{17}{9}$



(متوسط - محاسباتی - ۱۰۰۳) (کنکور خارج ۱۴۰۱)

پاسخ: گزینه ۳

انرژی مکانیکی

به مجموع انرژی‌های پتانسیل و جنبشی جسم، انرژی مکانیکی می‌گویند و با نماد  $E$  نشان می‌دهند. اگر برای یک جسم، اتلاف انرژی نداشته باشیم، می‌توان گفت که انرژی مکانیکی آن، پایسته (ثابت) است؛ یعنی هر چه از انرژی پتانسیل کم شود باید همان اندازه به انرژی جنبشی اضافه شود و بالعکس. به این موضوع، اصل پایستگی انرژی مکانیکی می‌گوییم.

پاسخ تشریحی:  
گام اول:

با توجه به اینکه سطح بدون اصطکاک است، رابطه انرژی مکانیکی را برای دو نقطه  $A$  و  $B$  می‌نویسیم، تا بر اساس آن تندی جسم را در نقطه  $B$  بیابیم:

$$E_A = E_B$$

$$\cancel{K_A} + U_A = K_B + U_B \rightarrow m \times 10 \times 3 / 2 = \frac{1}{2} \times v_B^2 + m \times 10 \times 1 / 6 \rightarrow v_B^2 = 32$$

گام دوم:

مسیری که برای یافتن تندی در نقطه  $B$  را در گام اول طی کردیم، تکرار می‌کنیم تا تندی را در نقطه  $C$  بیابیم:

$$E_A = E_C$$

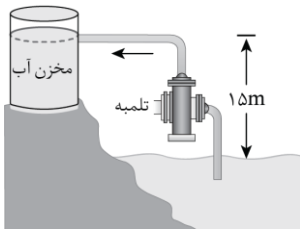
$$\cancel{K_A} + U_A = K_C + \cancel{U_C} \rightarrow m \times 10 \times 3 / 2 = \frac{1}{2} \times v_C^2 \rightarrow v_C^2 = 64$$

$$\frac{v_C^2}{v_B^2} = \frac{64}{32} = 2 \rightarrow \frac{v_C}{v_B} = \sqrt{2}$$

حال نسبت خواسته شده را به دست می‌آوریم:

گروه آموزشی ماز

۱۱- در شکل زیر، توان ورودی تلمبه برقی ۵ کیلووات است و در هر دقیقه ۱۲۰۰ لیتر آب با چگالی  $\rho = 1 \frac{g}{cm^3}$  را وارد مخزن می‌کند. بازده این تلمبه، چند درصد است؟ ( $g = 10 \frac{N}{kg}$ )



- ۶۰ (۱)
- ۶۵ (۲)
- ۷۵ (۳)
- ۸۰ (۴)

(آسان - محاسباتی - ۱۰۰۳) (کنکور خارج ۱۴۰۱)

پاسخ: گزینه ۱

توان

آهنگ انجام کار را با کمیتی نرده‌ای به نام توان بیان می‌کنند. کار انجام شده در واحد زمان، توان نامیده می‌شود.

$$P = \frac{W}{\Delta t}$$

$P$ : توان ( $\frac{J}{s}$ ) و یا ( $W$ )

$W$ : کار انجام شده ( $J$ )       $\Delta t$ : مدت زمان انجام کار ( $s$ )

$$P_{out} = \frac{W_{out}}{\Delta t}, P_{in} = \frac{W_{in}}{\Delta t}, P_{loss} = \frac{W_{loss}}{\Delta t}$$

نکته ۱: توان تلف شده برابر است با تفاضل توان‌های ورودی و خروجی دستگاه  $P_L = P_{in} - P_{out}$

$$P = \frac{\Delta U + \Delta K}{\Delta t} = \frac{\Delta E}{\Delta t} = \frac{W}{\Delta t}$$

نکته ۲: برای محاسبه توان تولیدی یک دستگاه که باعث تغییرات انرژی جنبشی و پتانسیل جسم می‌شود، داریم:

پاسخ تشریحی:  
گام اول:

ابتدا توان خروجی را با استفاده از فرمول توان به دست می‌آوریم:

$$P_{out} = \frac{W}{t} = \frac{mgh}{t} = \frac{1200 \times 10 \times 15}{60} = 3000 W = 3 kW$$





گام دوم:

$$R_a = \frac{P_{out}}{P_{in}} \times 100 = \frac{3}{5} \times 100 = 60\%$$

با داشتن توان خروجی و توان ورودی به راحتی بازده را محاسبه می‌کنیم:

گروه آموزشی ماز

۱۲- جسمی به جرم ۲۰۰ گرم از ارتفاع ۱۵ متری سطح زمین با تندی  $10 \frac{m}{s}$  پرتاب می‌شود و با تندی  $18 \frac{m}{s}$  به سطح زمین می‌رسد. کار نیروی مقاومت هوا چند ژول است؟ ( $g = 10 \frac{m}{s^2}$ )

۷/۶ (۴)

۱۵/۲ (۳)

۶/۴ (۲)

۱۲/۸ (۱)

(متوسط - مفهومی / محاسباتی - ۱۰۰۳) (کنکور داخل ۱۴۰۲)

پاسخ: گزینه ۴

انرژی مکانیکی در حضور نیروهای غیر پایستار

در صورتی که نیروهای غیر پایستار مانند نیروی مقاومت هوا و اصطکاک در مسأله وجود نداشته باشند، انرژی مکانیکی پایسته می‌ماند. در این درسنامه می‌خواهیم ببینیم در حضور این نیروها، انرژی مکانیکی چگونه تغییر خواهد کرد. به نکات زیر توجه کنید.

۱- کار نیروهای اصطکاک و مقاومت هوا منفی است. این کار باعث کاهش یافتن انرژی مکانیکی جسم می‌شود. به عبارت دیگر:

$$E_2 - E_1 = W_f$$

با توجه به این که علامت کار منفی است،  $E_2$  کوچکتر از  $E_1$  می‌باشد.

۲- انرژی مکانیکی که جسم از دست می‌دهد صرف افزایش انرژی درونی محیط و جسم می‌شود. به عبارت دیگر تغییرات انرژی درونی محیط و جسم برابر  $E_1 - E_2$  خواهد بود.

پاسخ تشریحی:

گام اول:

$$E_1 = K_1 + U_1 = \frac{1}{2} \times 0.2 \times 10^2 + 0.2 \times 10 \times 15 = 40 \text{ J}$$

انرژی مکانیکی اولیه و نهایی جسم برابر است با:

$$E_2 = K_2 + U_2 = \frac{1}{2} \times 0.2 \times 18^2 + 0 = 32.4 \text{ J}$$

گام دوم:

بنابراین کار نیروی مقاومت هوا برابر است با:

$$W_{\text{هوا}} = E_2 - E_1 = 32.4 - 40 = -7.6 \text{ J}$$

گروه آموزشی ماز

۱۳- ماهواره‌ای به جرم ۲۰۰ kg با تندی ثابت  $2/5 \frac{km}{s}$  به دور زمین می‌چرخد. انرژی جنبشی این ماهواره چند مگاژول است؟

۶/۲۵ × ۱۰<sup>-۶</sup> (۴)

۶/۲۵ × ۱۰<sup>۶</sup> (۳)

۶/۲۵ × ۱۰<sup>۲</sup> (۲)

۶/۲۵ × ۱۰<sup>۳</sup> (۱)

(آسان - محاسباتی - ۱۰۰۳) (کنکور داخل ۱۴۰۲)

پاسخ: گزینه ۲

انرژی جنبشی

۱- انرژی جنبشی یک جسم از رابطه مقابل به دست می‌آید:

$$K = \frac{1}{2} mv^2$$

۲- مطابق رابطه فوق، هر ژول معادل با  $\frac{\text{مترمربع} \times \text{کیلوگرم}}{\text{مربع ثانیه}}$  است.

۳- برای مقایسه انرژی جنبشی دو جسم می‌توان نوشت:

$$K = \frac{1}{2} mv^2 \rightarrow \frac{K_2}{K_1} = \frac{m_2}{m_1} \times \left( \frac{v_2}{v_1} \right)^2$$



پاسخ تشریحی:

انرژی جنبشی ماهواره برابر است با:

$$K = \frac{1}{2}mv^2 = \frac{1}{2} \times 2000 \times \left( \frac{2}{5} \times 10^3 \right)^2 = 6/25 \times 10^8 \text{ J} \Rightarrow K = 6/25 \times 10^2 \text{ MJ}$$

گروه آموزشی ماز

۱۴- از بالونی که در ارتفاع ۱۰۰ متری سطح زمین و با تندی  $\frac{5}{s} \text{ m}$  در حال پرواز است، بسته‌ای به جرم  $20 \text{ kg}$  رها می‌شود و با تندی  $\frac{35}{s} \text{ m}$  به زمین برخورد می‌کند. کار انجام شده توسط نیروی مقاومت هوا بر روی بسته از لحظه رها شدن تا هنگام رسیدن به زمین چند کیلوژول است؟  $(g = 10 \frac{m}{s^2})$

۴ (۴)

۶ (۳)

۱۰ (۲)

۸ (۱)

(ساده - محاسباتی - ۱۰۰۳) (کنکور خارج ۱۴۰۳)

پاسخ: گزینه ۱ منبع: آزمون وی ای پی

نکته

(۱) کار نیروهای اتلافی (اصطکاک، مقاومت هوا و...) برابر است با:

$$W_f = E_p - E_k$$

E: انرژی مکانیکی جسم

(۲) انرژی مکانیکی جسم برابر مجموع انرژی‌های پتانسیل و جنبشی جسم است:

$$E = U + K = mgh + \frac{1}{2}mv^2$$

پاسخ تشریحی:

$$W_f = E_p - E_k = (U_p + K_p) - (U_k + K_k)$$

سطح زمین را به عنوان مبدأ پتانسیل گرانشی در نظر می‌گیریم. داریم:

(اندیس (۱) مربوط به لحظه رها شدن بسته و اندیس (۲) مربوط به لحظه رسیدن بسته به سطح زمین است.)

$$\Rightarrow W_f = \frac{1}{2}mv_p^2 - (mgh_1 + \frac{1}{2}mv_1^2)$$

$$\Rightarrow W_f = \frac{1}{2} \times 2000 \times 35^2 - (20 \times 100 \times 10 + \frac{1}{2} \times 2000 \times 5^2) = -8000 \text{ J} \Rightarrow W_f = -8 \text{ kJ}$$

گروه آموزشی ماز

سوالات کنکور: فصل ۴ دهم

۱۵- در ظرفی یک قطعه یخ صفر درجه سلسیوس وجود دارد. اگر  $800 \text{ g}$  آب  $20^\circ \text{C}$  درجه سلسیوس در ظرف وارد کنیم و فقط بین آب و یخ تبادل گرما صورت گیرد، پس از برقراری تعادل گرمایی،  $\frac{1}{3}$  جرم قطعه یخ در ظرفی باقی می‌ماند، جرم اولیه قطعه یخ چند گرم بوده است؟  $(L_f = 336000 \frac{J}{kg}$  و  $c_{\text{آب}} = 4200 \frac{J}{kg \cdot K}$ )

۶۰۰ (۴)

۳۰۰ (۳)

۸۰۰ (۲)

۲۰۰ (۱)

(سخت - محاسباتی - ۱۰۰۴) (کنکور داخل ۹۸)

پاسخ: گزینه ۳

پاسخ تشریحی:

فرض کنیم جرم اولیه قطعه یخ  $m$  گرم بوده است؛ تا رسیدن به تعادل، می‌توان گفت گرمایی که  $800 \text{ g}$  آب  $20^\circ \text{C}$  از دست می‌دهد تا به آب صفر درجه تبدیل شود، توسط یخ دریافت می‌شود و  $\frac{2m}{3}$  گرم از آن را ذوب می‌کند، بنابراین با استفاده از پایستگی انرژی می‌توان گفت:

$$|Q_{\text{آب}}| = Q_{\text{یخ}} \Rightarrow |m_{\text{آب}} c_{\text{آب}} \Delta\theta_{\text{آب}}| = \frac{2m}{3} \times L_f$$

$$\Rightarrow 800 \times 4200 \times 20 = \frac{2m}{3} \times 336000$$

$$\xrightarrow{\text{ساده کردن به } 4200} 800 \times 20 = \frac{2m}{3} \times 80$$

$$\Rightarrow \frac{2m}{3} = 200 \Rightarrow m = 300 \text{ g}$$





۱۶- به دو جسم هم حجم A و B گرمای مساوی داده‌ایم. اگر گرمای ویژه A دو برابر گرمای ویژه B و همچنین چگالی A دو برابر چگالی B باشد، تغییر دمای جسم A چند برابر تغییر دمای جسم B است؟

۴ (۴)

۱ (۳)

$\frac{1}{2}$  (۲)

$\frac{1}{4}$  (۱)

(متوسط - محاسباتی - ۱۰۰۴) (کنکور داخل ۹۸)

پاسخ: گزینه ۱

نکته:

۱- رابطه مقایسه‌ای مربوط به گرمای محسوس (ناشی از تغییر دما):

$$\frac{Q_1}{Q_2} = \frac{m_1}{m_2} \times \frac{c_1}{c_2} \times \frac{\Delta\theta_1}{\Delta\theta_2}$$

۲- چگالی برابر است با جرم واحد حجم:

$$\rho = \frac{m}{V} \rightarrow m = \rho V$$

پاسخ تشریحی:

برای دو جسم A و B می‌نویسیم:

$$Q = mc\Delta\theta \Rightarrow \frac{Q_A}{Q_B} = \frac{m_A}{m_B} \times \frac{c_A}{c_B} \times \frac{\Delta\theta_A}{\Delta\theta_B} = \frac{\rho_A V_A}{\rho_B V_B} \times \frac{c_A}{c_B} \times \frac{\Delta\theta_A}{\Delta\theta_B}$$

$$\rightarrow 1 = 2 \times 2 \times \frac{\Delta\theta_A}{\Delta\theta_B} \rightarrow \frac{\Delta\theta_A}{\Delta\theta_B} = \frac{1}{4}$$

گروه آموزشی ماز

۱۷- ضریب انبساط طولی آلومینیوم  $23 \times 10^{-5} K^{-1}$  است و روی یک ورقه تخت آلومینیومی، حفره دایره‌ای شکل ایجاد کرده‌ایم که مساحت آن در دمای صفر درجه سلسیوس  $50 cm^2$  است. اگر دمای ورقه را به آرامی به  $80$  درجه سلسیوس برسانیم، مساحت حفره چند سانتی‌متر مربع می‌شود؟

$50/184$  (۴)

$50/0.92$  (۳)

$49/908$  (۲)

$49/816$  (۱)

(آسان - محاسباتی - ۱۰۰۴) (کنکور داخل ۹۸)

پاسخ: گزینه ۴

نکته:

۱- انبساط سطحی مربوط به تغییر ابعاد جسم در دو بُعد است:

$$\Delta A = 2\alpha A_1 \Delta\theta \rightarrow A_2 = A_1 (1 + 2\alpha \Delta\theta)$$

۲- ابعاد حفره روی صفحه، مانند خود صفحه تغییر می‌کند.

پاسخ تشریحی:

مساحت ثانویه حفره برابر است با:

$$A_2 = A_1 (1 + 2\alpha \Delta\theta) = 50 \cdot (1 + 2 \times 23 \times 10^{-5} \times 80) = 50/184 cm^2$$

گروه آموزشی ماز

۱۸- گرمای ویژه آب  $4200 \frac{J}{kg \cdot K}$  است. چند کیلوژول گرما به یک کیلوگرم آب بدهیم تا دمای آن  $9$  درجه فارنهایت افزایش یابد؟

۴۲ (۴)

$37/8$  (۳)

۲۱ (۲)

$18/9$  (۱)

(آسان - محاسباتی - ۱۰۰۴) (کنکور خارج ۹۸)

پاسخ: گزینه ۲

رابطه بین تغییرات دما بر حسب یکاهای مختلف:

$$\Delta F = 1/8 \Delta\theta = 1/8 \Delta T$$

پاسخ تشریحی:

ابتدا باید تغییرات دمایی فارنهایت را به درجه سلسیوس تبدیل کنیم:

$$\Delta F = 1/8 \Delta\theta \rightarrow 9 = 1/8 \Delta\theta \rightarrow \Delta\theta = 5^\circ C$$

حال می‌توانیم مقدار گرمای داده‌شده به آب را محاسبه کنیم:

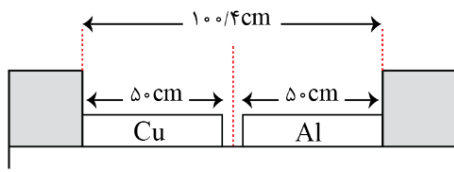
$$Q = mc\Delta\theta = 1 \times 4200 \times 5 = 21000 J = 21 kJ$$

گروه آموزشی ماز





۱۹- دو میله مسی و آلومینیومی بین دو دیواره ثابت قرار دارند. دمای دو میله را چند کلوین بالا ببریم تا دو میله به یکدیگر برسند؟



$$\left( \alpha_{\text{Cu}} = 1/7 \times 10^{-5} \frac{1}{\text{K}}, \alpha_{\text{Al}} = 2/3 \times 10^{-5} \frac{1}{\text{K}} \right)$$

- (۱) ۴۷۰  
(۲) ۳۴۷  
(۳) ۲۵۰  
(۴) ۲۰۰

(متوسط - محاسباتی - ۱۰۰۴) (کنکور خارج ۹۸)

پاسخ: گزینه ۴

نکته:

در انبساط طولی فرض می‌کنیم که تغییرات طول یک میله در اثر تغییر دما بسیار بیشتر از تغییر مساحت سطح آن است.

$$\Delta L = L_1 \alpha \Delta T$$

$\Delta L$ : تغییرات طول       $L_1$ : طول اولیه       $\alpha$ : ضریب انبساط طولی       $\Delta T$ : تغییر دما

پاسخ تشریحی:

با افزایش دما، طول هر دو میله افزایش می‌یابد و مجموع افزایش طول دو میله باید برابر با فضای خالی بین دو میله باشد:

$$\Delta L_{\text{Al}} + \Delta L_{\text{Cu}} = 0.4 \text{ cm}$$

$$\rightarrow L_{\text{Al}} \alpha_{\text{Al}} \Delta T + L_{\text{Cu}} \alpha_{\text{Cu}} \Delta T = 0.4$$

$$\rightarrow 5.0 \times 2/3 \times 10^{-5} \times \Delta T + 5.0 \times 1/7 \times 10^{-5} \times \Delta T = 0.4$$

$$\rightarrow \Delta T = 200 \text{ K}$$

گروه آموزشی ماز

۲۰- اگر ۹۰ درصد گرمایی را که ۸۰۰ گرم آب ۵۰ درجه سلسیوس از دست می‌دهد تا به آب صفر درجه سلسیوس تبدیل شود، به یک قطعه یخ صفر

$$\text{درجه سلسیوس بدهیم، چند گرم از یخ ذوب می‌شود؟} \left( L_f = 336000 \frac{\text{J}}{\text{kg}}, c_{\text{آب}} = 4200 \frac{\text{J}}{\text{kg} \cdot \text{K}} \right)$$

- (۱) ۵۰۰      (۲) ۴۵۰      (۳) ۵۰      (۴) ۴۵

(متوسط - محاسباتی - ۱۰۰۴) (کنکور خارج ۹۸)

پاسخ: گزینه ۲

نکته:

گرمایی که ناشی از تغییر دماست:

$$Q = mc\Delta\theta$$

گرمایی که ناشی از ذوب است:

$$Q = mL_f$$

پاسخ تشریحی:

$$Q = mc\Delta\theta = 0.8 \times 4200 \times 50 = 168000 \text{ J}$$

قسمت اول سؤال، آب ۵۰°C به آب ۰°C تبدیل می‌شود پس گرما برابر است با:

$$Q' = \frac{90}{100} \times 168000 = 151200 \text{ J}$$

۹۰ درصد این انرژی برابر است با:

در قسمت دوم سؤال، این مقدار گرما را به یخ ۰°C می‌دهیم تا ذوب شود:

$$Q' = m' L_f \rightarrow 151200 = m' \times 336000$$

$$\rightarrow m' = 0.45 \text{ kg} = 450 \text{ g}$$

گروه آموزشی ماز

۲۱- به ۵۰۰g یخ ۲۰°C - مقدار گرمی با آهنگ ۱۰/۵  $\frac{\text{kJ}}{\text{min}}$  در مدت ۲۰ دقیقه می‌دهیم. دمای نهایی آب حاصل، چند درجه سلسیوس است؟

$$\left( L_f = 336000 \frac{\text{J}}{\text{kg}}, c_{\text{آب}} = 4200 \frac{\text{J}}{\text{kg} \cdot \text{C}} \right)$$

- (۱) صفر      (۲) ۵      (۳) ۱۰      (۴) ۱۵





(متوسط - محاسباتی - ۱۰۰۴) (کنکور داخل ۹۹)

پاسخ: گزینه ۳

گرما

۱- روابط محاسبه گرمای تغییر دما و گرمای نهان ذوب:

$$Q = mc\Delta\theta \rightarrow \text{گرمای تغییر دما}$$

$$Q = mL_f \rightarrow \text{گرمای نهان ذوب}$$

۲- آهنگ انتقال انرژی از طریق یک وسیله:

$$P = \frac{Q}{\Delta t}$$

کل

پاسخ تشریحی:

ابتدا مقدار گرمای داده شده به جسم در ۲۰ دقیقه را حساب می‌کنیم:

$$Q = P\Delta t = 10/5 \frac{\text{kJ}}{\text{min}} \times 20 \text{ min} = 210000 \text{ J}$$

حالا فرض کنیم که یخ بخواهد به دمای ۰°C رسیده و سپس ذوب شود:

$$Q = Q_1 + Q_2 = mc\Delta\theta + mL_f$$

$$\rightarrow 210000 = 0/5 \times 2100 \times 20 + 0/5 \times 336000 = 189000 \text{ J}$$

در نتیجه گرمای کل اولیه باعث افزایش دمای آب ۰°C هم خواهد شد:

$$Q' = Q - Q = 210000 - 189000 = 21000 \text{ J}$$

$$Q' = mc\Delta\theta \rightarrow 21000 = 0/5 \times 4200 \times \Delta\theta \rightarrow \Delta\theta = 10^\circ\text{C} \xrightarrow{\theta_1 = 0^\circ\text{C}} \theta_2 = 10^\circ\text{C}$$

گروه آموزشی ماز

۲۲- در ظرفی ۸۰۰ گرم آب صفر درجه سلسیوس وجود دارد. یک قطعه فلز به جرم ۴۲۰ گرم و دمای ۸۴ درجه سلسیوس را درون آب می‌اندازیم. پس از برقراری تعادل، دمای مجموعه چند درجه سلسیوس می‌شود؟

(اتلاف گرما ناچیز و  $c_{\text{فلز}} = 400 \frac{\text{J}}{\text{kg}\cdot^\circ\text{C}}$ ,  $c_{\text{آب}} = 4200 \frac{\text{J}}{\text{kg}\cdot^\circ\text{C}}$  است.)

۴ (۴)

۵ (۳)

۶ (۲)

۱۰ (۱)

(متوسط - محاسباتی - ۱۰۰۴) (کنکور خارج ۹۹)

پاسخ: گزینه ۴

دمای تعادل

اگر تغییر حالت نداشته باشیم دمای تعادل بین دو جسم با جنس‌های مختلف و دماهای اولیه  $\theta_1$  و  $\theta_2$  برابر است با:

$$\theta_{\text{تعادل}} = \frac{m_1c_1\theta_1 + m_2c_2\theta_2}{m_1c_1 + m_2c_2}$$

پاسخ تشریحی:

آب و قطعه فلز باهم تبادل گرمایی می‌کنند:

$$\theta_{\text{تعادل}} = \frac{m_w c_w \theta_{1w} + m_{gh} c_{gh} \theta_{gh}}{m_w c_w + m_{gh} c_{gh}}$$

gh: نماد قطعه w: نماد آب

$$\rightarrow = \frac{0/8 \times 4200 \times 0 + 0/42 \times 400 \times 84}{0/8 \times 4200 + 0/42 \times 400} = 4^\circ\text{C}$$

گروه آموزشی ماز

۲۳- به مقداری یخ صفر درجه سلسیوس در فشار ۱atm، گرما می‌دهیم و آن را به آب با دمای ۲۰ درجه سلسیوس تبدیل می‌کنیم. چند درصد گرمای داده شده، صرف ذوب کردن یخ شده است؟ ( $c = 4200 \frac{\text{J}}{\text{kg}\cdot\text{K}}$ ,  $L_f = 336 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$ )

۷۵ (۴)

۸۵ (۳)

۸۰ (۲)

۹۰ (۱)





(متوسط - مفهومی / محاسباتی - ۱۰۰۴) (کنکور داخل ۱۴۰۰)

پاسخ: گزینه ۲

گرما:

مقدار انرژی است که به دلیل اختلاف دما از جسم گرم‌تر به جسم سردتر منتقل می‌شود. گرما می‌گوییم و از رابطه زیر به دست می‌آید:

$$Q = mc\Delta T$$

تغییرات دما (C یا K) ← → گرما (J)

ظرفیت گرمایی ویژه ( $\frac{J}{kg \cdot K}$ ) ← → جرم (kg)

۱) اگر دو جسم با دماهای متفاوت در کنار هم قرار گیرند، گرما از جسم با دمای بیشتر به جسم با دمای کمتر، منتقل می‌شود و این انتقال انرژی تا وقتی که دو جسم به دمای یکسانی برسند، ادامه پیدا خواهد کرد.

۲) اگر از بین دو جسمی که در حال تبادل گرمایی‌اند یکی خیلی بزرگ‌تر یا بیشتر از جسم دیگر باشد، دمای تعادل برابر دمای اولیه جسم بزرگ‌تر می‌شود.

۳) چون گرما شکلی از انرژی بوده پس پایستگی انرژی برای آن برقرار است، در واقع گرما از بین نمی‌رود و تنها از جسمی به جسم دیگر منتقل می‌شود:

بدون اتلاف  $Q_1 + Q_2 + \dots = 0$

با اتلاف  $Q_1 + Q_2 + \dots = Q_F$

۴) گرمایی که باعث ذوب شدن جسم می‌شود برابر است با:

$$Q_F = mL_F$$

$Q_F$ : گرمای ذوب       $m$ : جرم       $L_F$ : گرمای ویژه نهان ذوب ( $\frac{J}{kg}$ )

پاسخ تشریحی:

گرمای  $Q_F$  صرف ذوب یخ و گرمای  $Q_1$  صرف افزایش دما شده است.

$$Q_F = mL_F$$

$$Q_1 = mc\Delta\theta$$

$$Q_{کل} = Q_F + Q_1 = m(L_F + c\Delta\theta)$$

$$\frac{Q_F}{Q_{کل}} \times 100 = \frac{L_F}{L_F + c\Delta\theta} \times 100 = \frac{336}{336 + \frac{4}{2} \times 20} \times 100 = \frac{336}{336 + 40} \times 100 = \frac{336}{376} \times 100 \approx 89.36\%$$

$$\frac{Q_F}{Q_{کل}} \times 100 = 80\%$$

گروه آموزشی ماز

۲۴ - ۲۰ گرم یخ در دمای صفر درجه سلسیوس (نقطه ذوب) قرار دارد. چند ژول گرما لازم است تا آن را ذوب کرده و دمای آب حاصل را به ۵۰ درجه فارنهایت برسانند؟ ( $L_f = 336 \frac{J}{g}$ ,  $c_{آب} = 4/2 \frac{J}{g \cdot C}$ )

۷۵۶۰ (۴)

۸۱۹۰ (۳)

۹۰۵۰ (۲)

۱۰۹۲۰ (۱)

(متوسط - محاسباتی - ۱۰۰۴) (کنکور داخل ۱۴۰۰)

پاسخ: گزینه ۴

پاسخ تشریحی:

گام اول: دمای نهایی بر حسب درجه سلسیوس برابر است با:

$$F = \frac{9}{5}\theta + 32$$

$$50 = \frac{9}{5}\theta + 32 \Rightarrow \frac{9}{5}\theta = 18$$

$$\theta = 10^\circ C$$

گرمای مورد نیاز برابر است با:

$$Q_{کل} = Q_1 + Q_2 = mL_F + mc\Delta\theta = m(L_F + c\theta)$$

$$\Rightarrow Q_{کل} = \frac{2}{100} \times (336000 + 4200 \times 10)$$

$$Q_{کل} = 7560 J$$





۲۵- در دمای صفر درجه سلسیوس، طول دو میله آلومینیومی و فولادی با هم برابر و هر کدام ۴ متر است. دمای میله‌ها را تا چند درجه سلسیوس افزایش

دهیم تا اختلاف طول آن‌ها ۲/۳ میلی‌متر شود؟  $(\alpha_{\text{آلومینیوم}} = 23 \times 10^{-6} \text{ K}^{-1}, \alpha_{\text{فولاد}} = 11/5 \times 10^{-6} \text{ K}^{-1})$

۱۵ (۱) ۲۵ (۲) ۵۰ (۳) ۱۰۰ (۴)

(متوسط - محاسباتی - ۱۰۰۴) (کنکور خارج ۱۴۰۰)

پاسخ: گزینه ۳

مقدار افزایش طول میله به ۳ عامل بستگی دارد:

- طول اولیه ( $L_1$ ): هرچه طول اولیه بیشتر باشد، تغییر طول میله نیز بیشتر است.
- مقدار تغییر دما ( $\Delta T$ ): هرچه تغییر دما بیشتر باشد، تغییر طول میله نیز بیشتر می‌شود.
- جنس میله: جنس‌های مختلف، با طول اولیه یکسان و تغییر دمای یکسان، تغییر طول‌های مختلفی پیدا می‌کنند. اثر جنس میله را با ضریبی به نام ضریب تغییر طول (ضریب انبساط طولی) بیان می‌کنند و با نماد  $\alpha$  نشان می‌دهند.

$$\Delta L = L_1 \alpha \Delta \theta \xrightarrow{\Delta \theta = \Delta T} \Delta L = L_1 \alpha \Delta T$$

پاسخ تشریحی:

برای آن که اختلاف طول میله‌ها برابر ۲/۳ mm شود، کافی است که  $\Delta L_{Al} - \Delta L_F = 2/3 \text{ mm}$  شود، بنابراین می‌توان نوشت:

F: فولاد:

Al: آلومینیوم:

$$\begin{cases} \Delta L_{Al} = L_1 \alpha_{Al} \Delta \theta \\ \Delta L_F = L_1 \alpha_F \Delta \theta \end{cases} \rightarrow \Delta L_{Al} - \Delta L_F = L_1 \Delta \theta (\alpha_{Al} - \alpha_F)$$

$$\rightarrow 2/3 \times 10^{-3} = 4 \Delta \theta (23 \times 10^{-6} - 11/5 \times 10^{-6}) \rightarrow 2/3 \times 10^{-3} = 4 \Delta \theta \times 11/5 \times 10^{-6} \rightarrow \Delta \theta = \frac{2/3 \times 10^{-3}}{4 \times 11/5 \times 10^{-6}} = 50^\circ \text{C}$$

گروه آموزشی ماز

۲۶- طول دو میله مسی و آهنی در دمای صفر درجه سلسیوس، هر یک برابر ۵/۵ متر است. دمای میله‌ها را تا چند درجه سلسیوس افزایش دهیم تا اختلاف

طول آن‌ها به ۳/۰ میلی‌متر برسد؟ (ضریب انبساط طولی مس و آهن در SI به ترتیب  $1/8 \times 10^{-5}$  و  $1/2 \times 10^{-5}$  است.)

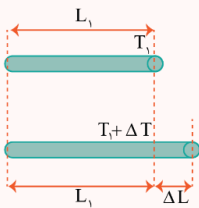
۱۵۰ (۱) ۱۰۰ (۲) ۱۵۰ (۳) ۲۰۰ (۴)

(متوسط - محاسباتی - ۱۰۰۴) (کنکور داخل ۱۴۰۱)

پاسخ: گزینه ۲ منبع: آزمون وی ای پی

انبساط:

انبساط طولی (خطی): اگر میله‌ای به طول اولیه  $L_1$  در دمای  $T_1$  داشته باشیم و دمای میله را به اندازه  $\Delta T$  افزایش دهیم و به  $T_1 + \Delta T$  برسانیم، طول میله به اندازه  $\Delta L$  افزایش می‌یابد. بریم فرمولش به دست بیاریم. مقدار افزایش طول میله به ۳ عامل بستگی دارد:



۱) طول اولیه ( $L_1$ ): هرچه طول اولیه بیشتر باشد، تغییر طول میله نیز بیشتر است.

۲) مقدار تغییر دما ( $\Delta T$ ): هرچه تغییر دما بیشتر باشد، تغییر طول میله نیز بیشتر می‌شود.

۳) جنس میله: جنس‌های مختلف، با طول اولیه یکسان و تغییر دمای یکسان، تغییر طول‌های مختلفی پیدا می‌کنند. اثر جنس میله را با ضریبی به نام ضریب تغییر طول (ضریب انبساط طولی) بیان می‌کنند و با نماد  $\alpha$  نشان می‌دهند.

$$\Delta L = L_1 \alpha \Delta \theta \xrightarrow{\Delta \theta = \Delta T} \Delta L = L_1 \alpha \Delta T$$

حواستان باشد که یکای  $\Delta L$  و  $L_1$  در طرفین یکسان باشد.

پاسخ تشریحی:

باید مس  $m = 3 \times 10^{-4} = 3 \text{ mm}$  بیشتر از آهن منبسط شود.

$$L_1 \alpha_{Cu} \Delta \theta - L_1 \alpha_{Fe} \Delta \theta = 3 \times 10^{-4} \rightarrow L_1 \Delta \theta (\alpha_{Cu} - \alpha_{Fe}) = 3 \times 10^{-4}$$

$$0/5 \times \Delta \theta \times (1/8 \times 10^{-5} - 1/2 \times 10^{-5}) = 3 \times 10^{-4} \rightarrow 3 \times 10^{-6} \Delta \theta = 3 \times 10^{-4} \rightarrow \Delta \theta = 100^\circ \text{C}$$

گروه آموزشی ماز





۲۷- یک کیلوگرم یخ  $1^{\circ}\text{C}$  را در فشار یک اتمسفر درون مقداری آب  $20^{\circ}\text{C}$  می‌اندازیم. اگر پس از برقراری تعادل گرمایی، دمای آب به  $5^{\circ}\text{C}$  برسد،

جرم آب چند کیلوگرم است؟  $(c_{\text{یخ}} = 2 \text{ کالری/گرم}^{\circ}\text{C} = 2 \text{ کالری/گرم}^{\circ}\text{C} = 2 \text{ کالری/گرم}^{\circ}\text{C})$  ،  $(L_F = 336000 \text{ کالری/کیلوگرم})$

(۱) ۲ (۲) ۳ (۳) ۴ (۴) ۶

(متوسط - محاسباتی - ۱۰۰۴) (کنکور داخل ۱۴۰۱)

پاسخ: گزینه ۴

یادت باشه با توجه به ثابت‌های داده‌شده:

$$L_F = 160 \text{ کالری/کیلوگرم} = 80 \text{ کالری/کیلوگرم}$$

پاسخ تشریحی:

از پایستگی انرژی استفاده می‌کنیم.

$$Q_{\text{آب}} + Q_{\text{یخ}} = 0 \rightarrow m_{\text{آب}} c_{\text{آب}} \Delta\theta_{\text{آب}} + (m_{\text{یخ}} c_{\text{یخ}} \Delta\theta_{\text{یخ}} + m_{\text{یخ}} L_F + m_{\text{یخ}} c_{\text{آب}} \Delta\theta) = 0$$

$$m_{\text{آب}} \times 2 \text{ کالری/گرم}^{\circ}\text{C} \times (5 - 20) + (1 \times 2 \text{ کالری/گرم}^{\circ}\text{C} \times 10 + 1 \times 160 \text{ کالری/کیلوگرم} + 1 \times 2 \text{ کالری/گرم}^{\circ}\text{C} \times 5) = 0$$

$$-30 m_{\text{آب}} + 10 + 160 + 10 = 0 \rightarrow 30 m_{\text{آب}} = 180 \rightarrow m_{\text{آب}} = 6 \text{ kg}$$

گروه آموزشی ماز

۲۸- یک قطعه آلومینیومی به جرم  $m$  و دمای  $94^{\circ}\text{C}$  را درون  $4/5 \text{ kg}$  آب  $5^{\circ}\text{C}$  می‌اندازیم. اگر پس از برقراری تعادل گرمایی، دمای آب به  $52^{\circ}\text{C}$  برسد،

جرم  $m$  چند کیلوگرم است؟  $(c_{\text{آب}} = 4200 \text{ کالری/کیلوگرم}^{\circ}\text{C}$  و  $c_{\text{Al}} = 900 \text{ کالری/کیلوگرم}^{\circ}\text{C})$

(۱) ۲/۵ (۲) ۲ (۳) ۱/۵ (۴) ۱

(متوسط - محاسباتی - ۱۰۰۴) (کنکور خارج ۱۴۰۱)

پاسخ: گزینه ۴

نکته:

اصولاً وقتی دو جسم گرم و سرد در تماس با یکدیگر قرار می‌گیرند، جسمی که دمای بیشتری دارد، گرما از دست می‌دهد و دیگری این گرما را می‌گیرد و این مبادله گرما تا زمانی ادامه می‌یابد که دو جسم، هم‌دم شوند. در این صورت گفته می‌شود که «تعادل گرمایی» برقرار شده است. یادتان باشد که ضمن رسیدن به تعادل گرمایی، می‌توان نوشت:

اگر در مسئله‌ای، بیش‌تر از دو جسم داشته باشیم می‌توان این رابطه را تعمیم داد و مجموع گرماها را صفر قرار داد. اگر جسمی به جرم  $m$ ، بر اثر دادن یا گرفتن گرمای  $Q$ ، بدون تغییرات حالت، تغییر دمایی برابر با  $\Delta T$  بدهد، می‌توان نوشت:

$$Q = mc\Delta T \text{ یا } Q = mc\Delta\theta$$

به  $c$  ظرفیت گرمایی ویژه گفته می‌شود. گرمای ویژه، یعنی مقدار گرمایی که باید به یک کیلوگرم از جسم بدهیم تا دمایش به اندازه یک کلوین افزایش یابد.

پاسخ تشریحی:

رابطه پایستگی انرژی را نوشته و از طریق آن به راحتی جرم قطعه آلومینیومی را محاسبه می‌کنیم:

$$Q_1 + Q_2 = 0 \rightarrow m \times 900 \times (-42) + 4/5 \times 4200 \times 2 = 0 \rightarrow m = 1 \text{ kg}$$

گروه آموزشی ماز

۲۹- در ظرفی عایق حاوی  $520 \text{ گرم}$  آب  $15^{\circ}\text{C}$ ، یک قطعه مس به جرم  $100 \text{ g}$  به دمای  $5^{\circ}\text{C}$  و یک قطعه فلز دیگر به دمای  $60^{\circ}\text{C}$  می‌اندازیم. پس از برقراری تعادل گرمایی، دمای تعادل به  $20^{\circ}\text{C}$  می‌رسد. با چشم‌پوشی از تبادل گرما بین ظرف و سایر اجسام، ظرفیت گرمایی فلز در SI چقدر است؟

$(c_{\text{مس}} = 400 \text{ کالری/کیلوگرم}^{\circ}\text{C}$  و  $c_{\text{آب}} = 4200 \text{ کالری/کیلوگرم}^{\circ}\text{C})$

(۱) ۱۲۴ (۲) ۲۴۳ (۳) ۲۴۳۰۰۰ (۴) ۱۲۴۰۰۰

(متوسط - محاسباتی - ۱۰۰۴) (کنکور داخل ۱۴۰۲)

پاسخ: گزینه ۲

گرما

۱- گرما نوعی انرژی است که به دلیل اختلاف دما از جسم با دمای بیشتر به جسم با دمای کمتر منتقل می‌شود و یکای آن در SI ژول (J) است.

۲- گرما انرژی در حال گذار است، یعنی داشتنی نیست، پس اشاره به گرمای موجود در یک جسم غلطه.





۳- ظرفیت گرمایی (C): به مقدار گرمایی که باید به جسم داده شود تا دمای آن را یک کلوین (یا  $1^{\circ}\text{C}$ ) افزایش دهد، ظرفیت گرمایی گویند. ظرفیت گرمایی به جنس و جرم ماده وابسته بوده و یکای آن در SI، ژول بر کلوین  $\left(\frac{\text{J}}{\text{K}}\right)$  است.

۴- گرمای ویژه (c): مقدار گرمایی که به یک کیلوگرم از جسم باید داده شود تا دمای آن یک کلوین (یا  $1^{\circ}\text{C}$ ) افزایش یابد، گرمای ویژه گویند. گرمای ویژه فقط به جنس جسم وابسته بوده و یکای آن در SI، ژول بر کیلوگرم کلوین  $\left(\frac{\text{J}}{\text{kg}\cdot\text{K}}\right)$  است.

$$C = mc$$

۵- رابطه ظرفیت گرمایی و گرمای ویژه برابر است با:

**رابطه محاسبه گرما در صورت تغییر دمای جسم:**

$$Q = mc\Delta T$$

$$Q = C\Delta T$$

m: جرم بر حسب کیلوگرم (Kg)

Q: گرما بر حسب ژول (J)

$\Delta T$ : تغییر دما بر حسب کلوین (K) یا درجه سلسیوس ( $^{\circ}\text{C}$ )

c: گرمای ویژه بر حسب ژول بر کیلوگرم کلوین  $\left(\frac{\text{J}}{\text{kg}\cdot\text{K}}\right)$

C: ظرفیت گرمایی بر حسب ژول بر کلوین  $\left(\frac{\text{J}}{\text{K}}\right)$

- در روابط بالا، تغییر دما را بر حسب درجه سلسیوس یا کلوین می توان جاگذاری کرد:

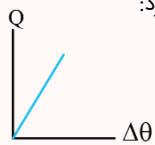
$$\Delta T = T_2 - T_1, \quad \Delta \theta = \theta_2 - \theta_1$$

$\Delta T > 0 \rightarrow Q > 0$  اگر جسمی گرما بگیرد

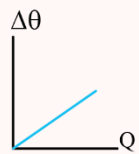
$\Delta T < 0 \rightarrow Q < 0$  اگر جسمی گرما از دست بدهد

### نمودارهای دما بر حسب گرما

می توان نمودار گرما بر حسب تغییر دما و نمودار تغییر دما بر حسب گرما را با مبادله گرما، دمای جسم تغییر می کند را به صورت زیر رسم کرد:



$$Q = mc\Delta\theta \rightarrow \text{شیب خط} = mc = C$$



$$Q = mc\Delta\theta \rightarrow \Delta\theta = \frac{1}{mc} \times Q \rightarrow \text{شیب خط} = \frac{1}{mc} = \frac{1}{C}$$

### پاسخ تشریحی:

با استفاده از پایستگی انرژی می توان نوشت:

$$Q_{\text{آب}} + Q_{\text{مس}} + Q_{\text{فلز}} = 0$$

$$\Rightarrow m_{\text{آب}} c_{\text{آب}} \Delta\theta_{\text{آب}} + m_{\text{مس}} c_{\text{مس}} \Delta\theta_{\text{مس}} + C_{\text{فلز}} \Delta\theta_{\text{فلز}} = 0$$

$$\Rightarrow 0.52 \times 4200 \times (20 - 15) + 0.1 \times 4000 \times (20 - 50) + C_{\text{فلز}} (20 - 60) = 0$$

$$\Rightarrow C_{\text{فلز}} = 223 \frac{\text{J}}{\text{K}}$$

### گروه آموزشی ماز

۳۰- یک ظرف آلومینیمی با حجم  $500 \text{ cm}^3$  در دمای  $20^{\circ}\text{C}$  به طور کامل از گلیسیرین پر شده است. اگر دمای ظرف و گلیسیرین به  $40^{\circ}\text{C}$  برسد، چند سانتی متر مکعب گلیسیرین از ظرف بیرون می ریزد؟ (ضریب انبساط طولی آلومینیم  $23 \times 10^{-6} \text{ K}^{-1}$  و ضریب انبساط حجمی گلیسیرین  $5 \times 10^{-4} \text{ K}^{-1}$  است.)

۲ (۴)

۳ (۳)

۴/۳ (۲)

۴/۷۷ (۱)



(ساده - مفهومی / محاسباتی - ۱۰۰۴) (کنکور خارج ۱۴۰۳)

پاسخ: گزینه ۲

نکته

۱) اگر درون یک ظرف از مایعی پر شده باشد و با گرم شدن مجموعه، مقداری از مایع سرریز شود، داریم:

$$\Delta V_{\text{ظرف}} - \Delta V_{\text{مایع}} = \Delta V_{\text{سرریز شده}}$$

۲) ضریب انبساط حجمی جامدات، ۳ برابر ضریب انبساط طولی آن‌هاست.

$$\beta = 3\alpha$$

۳) رابطه انبساط حجمی:

$$\Delta V = V_0 \beta \Delta \theta$$

پاسخ تشریحی:

با توجه به اینکه در ابتدا ظرف از مایع پر شده است بنابراین، حجم اولیه مایع و ظرف یکسان است. دما از  $20^\circ\text{C}$  به  $40^\circ\text{C}$  رسیده است، بنابراین  $\Delta \theta = 20^\circ\text{C}$  است.

$$\begin{cases} \Delta V_{\text{مایع}} = V_0 \beta \Delta \theta = 500 \times 5 \times 10^{-6} \times 20 = 5 \text{ cm}^3 \\ \Delta V_{\text{ظرف}} = V_0 (3\alpha) \Delta \theta = 500 \times 3 \times 23 \times 10^{-6} \times 20 = 69 \text{ cm}^3 \end{cases}$$

$$\Delta V_{\text{سرریز شده}} = \Delta V_{\text{ظرف}} - \Delta V_{\text{مایع}} = 69 - 5 = 64 \text{ cm}^3 \approx 64 \text{ cm}^3$$

گروه آموزشی ماز

۳۱- آب را درون یک کتری برقی با توان الکتریکی  $2 \text{ kW}$  می‌ریزیم و آن را روشن می‌کنیم. از شروع جوشیدن تا تبخیر همه آب درون کتری، چند دقیقه طول می‌کشد؟ (فرض کنید تمام انرژی الکتریکی تبدیل شده به انرژی گرمایی، به آب می‌رسد و  $L_V = 2256 \frac{\text{J}}{\text{g}}$ )

۵ (۴)

۵۰ (۳)

۲/۵ (۲)

۲۵ (۱)

(ساده - محاسباتی - ۱۰۰۴) (کنکور خارج ۱۴۰۳)

پاسخ: گزینه ۱

نکته

۱) در گرمکن الکتریکی انرژی مفید همان انرژی گرمایی است بنابراین:

$$P = \frac{Q}{t}$$

۲) گرمای لازم برای تبخیر کامل جرم  $m$  از یک مایع که در نقطه جوش قرار دارد برابر  $mL_V$  است. ( $L_V$  گرمای نهان تبخیر ماده است.)

پاسخ تشریحی:

با توجه به نکات فوق داریم:

$$P = \frac{Q}{t} = \frac{mL_V}{t} \Rightarrow t = \frac{mL_V}{P}$$

$$\Rightarrow t = \frac{2(\text{kg}) \times 2256 \left(\frac{\text{kJ}}{\text{kg}}\right)}{2(\text{kW})} = 1504(\text{s}) \approx 1500 \text{ s}$$

$$\Rightarrow t = \frac{1500}{60} \text{ min} = 25 \text{ min}$$

گروه آموزشی ماز

## روشی که در دوره دوپینگ ۱۴۰۴ برای جمع‌بندی ۵۵ روزه کنکور استفاده می‌کنید:

از ۱۸ اسفندماه شروع دوران گذار رو آغاز می‌کنید و با تکمیل یادگیری نیمسال دوم دوازدهم، کم کم وارد دوران جمع‌بندی می‌شید.

**آغاز دوران گذار از یادگیری و شروع دوران جمع‌بندی از ۱۸ اسفندماه**

**تقسیم بندی مبحثی هر درس به ۶ الی ۱۰ بخش با اهمیت مشخص در کنکور**

هر درس رو به صورت ۶ الی ۱۰ لقمه مبحثی برای جمع‌بندی آماده‌کردیم و در هر آزمون یکی از این لقمه‌های مبحثی رو مرور و جمع‌بندی می‌کنید.

هنگام مطالعه مروری و مبحثی، تمام اطلاعات ترکیبی و کلی اون مبحث به شکل سیناپس‌های واحد در حافظه‌تون تثبیت میشه

**مطالعه مروری هر مبحث برای هر درس، برای شکل‌گیری اسکلت کامل اون مبحث در حافظه**

**شرکت در آزمون‌های مبحثی دوپینگ برای هر درس (برای هر درس ۶ الی ۱۰ آزمون مبحثی در ۳۵ روز اول)**

پس از مطالعه و مرور هر درس، با شرکت در یک آزمون استاندارد از آن درس، می‌توانید میزان تسلط خود را بسنجید. با این روش، می‌توانید نقاط ضعف خود را شناسایی و برطرف کنید.

تمام تست‌های کنکور سراسری مربوط به هر مبحث رو به شکل یک آزمون براتون آماده کردیم، و در روز بعد از آزمون هر مبحث، با تست‌های کنکور؛ سطح تسلطون رو double check کنید!

**روز بعد: شرکت در کنکور سراسری از همون مبحث!**

**ایستگاه‌های جبرانی**

اگر اسفند شروع نکردید، از فروردین شروع کنید و آزمون‌های قبل را بررسی کنید. اگر به آزمون‌های تألیفی نرسیدی، بررسی تست‌های کنکور سراسری را از دست نده چون تمام تست‌های کنکور جدید در دوره دوپینگ پوشش داده می‌شوند.

در ۱۵ روز پایانی، می‌تونید ۶ بار خودتون رو در شرایط استاندارد کنکور سراسری قرار بدین؛ دو آزمون تألیفی شبیه‌ساز کنکور ماز + ۴ کنکور سراسری مهم (دی‌ماه + اردیبهشت‌ماه + کنکور تیر خارج ۱۴۰۲ + کنکور تیر داخل ۱۴۰۳)

**شبیه‌سازی شرایط عینی کنکور**



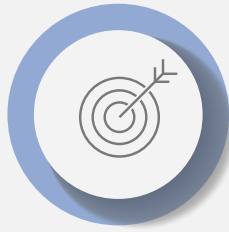
**روز کنکور؛ روزی که باید در اوج باشید!**



## دغدغه‌هایی که با دورهٔ دوپینگ برطرف می‌شود:



تأمین تست‌های استاندارد و لازم برای دوران جمع‌بندی



جمع‌بندی مبحثی و موضوعی دروس مختلف



داشتن برنامه منسجم برای ۵۵ روز آخر



ایجاد شرایط شبیه‌ساز کنکور سراسری با کنکورهای اخیر و آزمون‌های شبیه ساز و پیش‌بینی کنکور



بررسی کنکورهای سراسری که دغدغهٔ اصلی دانش‌آموزان در ایام جمع‌بندی است



تأمین مطالب و درسنامه‌های فشرده برای مرور درس‌ها در ایام جمع‌بندی

۱۸ اسفند

شروع دوران گذار و ورود به ایام جمع‌بندی با مرور مبحثی و درس به درس

شروع ایام شبیه‌ساز کنکور سراسری با آزمون‌های تألیفی و کنکورهای سراسری

روز کنکور سراسری؛ روزی که باید در اوج باشید.

۲۸ فروردین

نقشهٔ راه دوپینگ در یک نگاه

۱۱ و ۱۲ اردیبهشت

نکاتی که دربارهٔ دورهٔ دوپینگ ۱۴۰۴ باید بدانید:

★ در آزمون‌های مبحثی دوپینگ (آزمون‌های تألیفی و آزمون کنکورهای سراسری)، از **ساعت ۸ صبح تا ۸ شب** فرصت دارید تا در آزمون

شرکت کنید و بلافاصله پس از اتمام آزمون هر درس، می‌تونید پاسخنامه آزمون رو دریافت کنید و صدور کارنامه هم بعد از ساعت ۸ شب

انجام میشه! (هدف از این دوره عیب‌یابی هست؛ نه سنجشی...)

★ در ۶ آزمون جامع دوپینگ (شامل آزمون‌های تألیفی و چهار کنکور سراسری)، همانند روال قبلی آزمون‌های ماز شما از **ساعت ۷ صبح**

**تا ۵ عصر** فرصت دارید تا در آزمون شرکت کنید و بعد از ساعت ۵ عصر، فایل پاسخنامه و کارنامه آزمون را دریافت می‌کنید. (هدف از این

آزمون سنجشی و تخمین رتبه است.)

★ در تمامی آزمون‌های دوپینگ امکان دانلود و پرینت دفترچهٔ سؤالات در حین آزمون وجود دارد.

★ آزمون‌های ۲۱ فروردین ماز (جمع‌بندی نیمسال دوم دوازدهم) و همچنین آزمون‌های جامع ۲۸ فروردین و ۴ اردیبهشت برای

دوپینگی‌ها نیز فعال است. (مشترک بین ماز و دوپینگ)

